

Kopça. (Mete'ye iletilmek için) 8.5.1998. Sofia

Merhaba Kadir,

Geçen gün telefonla istediklerini anlamamıştım, şimdi de hala anlamış değilim. İşte bu nedenle sana başka bilgiler vermek istiyorum.

Parti içi muhalefet, Şefik Hüsnü'yü hep kongre toplamamakla suçladı durdu. Bu suçlamayı doğru değerlendirebilmek için Komintern Tüzüğü'nün 32. mad. gözönünde bulundurulmalıdır: "Ulusal parti kongreleri, olağan ve olağanüstüler, hepsi, ancak Yürütme Komitesi (Komintern'in) onayı ile toplanabilir"

Bu "tüzüğün 15. mad. göre, partilerin programları adı geçen Yönetim Komitesiince onaylanır. Bizim bildiğimiz parti programının (1930 Şubat'ta onaylanmış Fealiyet Programı) başından geçen pişmiş tavuğun başından geçenle aynıdır. Bunun öyküsünü bilmeyen, onu doğru değerlendiremez asla. Adı geçen tüzüğün 29. mad. göre "...Her Seksiyonun seçilmiş üyeleri ancak Yürütme Komitesinin izniyle istifa edebilir. Bu izni almadan kimi partilerin MK'lerince istifaları kabul edilmiş olan merkez organlarından istifalar geçersiz sayılır" Bu Tüzük Komintern'in V. Kongresinde, 7.8.1924'te kabul edilmiştir. (F. 492, op. I, d. No 291, s. 9 - 16).

Adı geçen Yürütme Komitesi bizim Defterdar Konferansında seçilmiş olan 28 MK üyesinin 34'ünü, bu tüzüğe göre onaylamamıştır. Deneyli örgütçüler bu duruma düşmemek için sözkonusu onayı önceden olma yoluna gitmişler. Bence bu pratiğin bilinmesinde çok yarar vardır.

2- Kadir, bence "Separat Kararı", yani TKP Seksiyonu'nu kapatma olgusu, Aydınlik Grubu'nun, Komintern'e 13 Ağustos 1924'te gönderdiği mektup gözönüne alınmadan tam olarak açıklanamaz. Bu mektupta Komintern'in Türkiye politikası, "IRREEL" olduğu bildirilmiş ve "değiştirilmesi" istenmiş. Şefik Hüsnü ısrarla çağırıldığı halde V. Kongre'ye gitmemiş. (F. 495, op. I, d. 226, s. 221-226). Bu bir ikincisi, sözkonusu Yürütme Komitesi TKP'nin, ünlü VII Kongre çizgisini yaşama geçirmediği kanatında. (F. 495, op. II, d. 372, s. 89-90) Uçuncüsü, Komintern Yönetimi TKP'nin "kitlelerden soyutlanmış" durumunu iyi biliyor. Bunu daha 10.10.1931'de TKP üyelerine hitaben, Profintern yönetimi adına yazdığı uzun bir mektubunda açık ve kesin bir dille bildirmiş. (F. 495, op. I, d. 783, s. 58-82).

3- Komintern'in 1928'de VI. Kongre'sinde kabul edilmiş olan programından alınmış biriki notu da aktarayım: Komintern "Proletaryanın tek ve merkezileşmiş beynelmilel Partisi"dir (Programın 31'inci sayfası). O, "Cihan proletarya ihtilalinin teşkilatçısı sıfatıyla faaliyette bulunan biricik beynelmilel kuvvettir". Onun programı "Cihan komünizmi için mücadele programıdır". O, "proletaryanın geçici, kısmi, mesleki ve milli menfaatlerini, onun daimi, umumi ve beynelmilel menfaatlerine tabi kılmak "politikası uygular. (s. 32). O, "proletarya diktatörlüğünü ve komünizmi ileri süren ve açıktan açığa cihan proletarya ihtilalinin teşkilatçısı sıfatıyla faaliyette bulunan biricik beynelmilel kuvvettir"2. (Aynı sayfa)

Kendiliğinden anlaşılacağı gibi, seksiyonların, yani Komünist Partilerin programları Komintern'in bu programı doğrultusunda yazılacaklardı, nasıl ki bizim yukarıda sözü edilen "Fealiyet Programı" da aynı içerikli idi.

4- Şimdi de sana birazcık Marat (Bostancı)'ya değgin bilgi vreyim: "Bizimki" 1922 yılı sonlarında KUTV'a gitmiş (1925'dek Aydınlik Grubu'ndan bu okula öğrenci gönderilmiyor). Daha sonra 1935'te birkaç ay Moskova'da bulunmuş. 21 Aralık 1936'da İstanbul'dan Ferdiye bir mektup göndermiş, "sağlık durumunun bozuk olduğunu, Moskova'ya gelmek istediğini" bildirmiş. Ferdi, "temaruz ediyor" diye kendisine yanıt vermemiş. O, 8 Şubat 1937'de yazdığı ikinci mektubuyla istiginde direnmiş. Sonunda, Ferdiden izin almadan, başka yoldan 2. 4. 1937'de Moskova'ya gelmiş. Ferdi ile Reşat ise Türkiye'ye dönmek için 19 Mart 1937'de Sovyetlerden Fransaya gitmişler. Bu arada Wilhelm Pieck Doğu Seksiyonları Sekreteri sıfatıyla Komintern Yönetimine bir mektup yazmış ve Marat'ın TKP temsilcisi tayin edilmesini istemiş. Böylece "bizimki" "XXXXXX" 3 Temmuz 1937'de "temsilci" olmuş. (F. 495, op. I, d. 1203, s. 2, zabıt (V) No 157)

Şimdi de bir iki ayrıntı: "Bizimki" İstanbul'da Reşatla birlikte Hamidiye isminde bir kadının eşi Laz Mehmed'in evinde kalmış. Bu laz ajanmış (F. 495, op. I, d. 1206, s. 6, zabıt No: 155).

KUTV'nin alâcılarında Remzi Sako 1936 Eylül'ünde tutuklandığında Reşatla-Maratın partinin yöneticileri olduklarını söylemiş. Bundan sonra da

bu akılhastanesine düşmüş. (F.495,op.74,d.488 ,s.2)

Kadir,bu bilgiler sana ne ölçüde gereklidir bilemiyorum.Ama Mete'ye mutlaka yararlı olacaklardır diye düşünüyorum.Ne ki ,bende onun yeni adresi yok. Ona ancak "Toplumsal Tarih" dergisi aracılığı ile mektup gönderebilirim.Senin de kolayca anlayacağın nedenlerle ,senin aracılığın ile onu bilgilendirmeyi yeğleyorum.Bu konuda sen ne dersin? Belli ki artık daha elverişli olanaklar bulamayacağız.

Ben moralist değilim,akıl hocalığına özendiğim hiç olmamıştır.tiy-netimden mi ,yaratılışımdan mıdır nedir,gerçeğe aşığım.1992'de başlayan arşiv çalışmalarımın beri "iyi" ve "kötü" kavramlarıyla ilgilenmedim.Tüm gücümleçilleli geçmişimizde olan-biteleri oldukları gibi saptamaya çalışmaktayım.Geçmişini bilmeyen körlerin ,tarihlerini nesnel ve eleştirel olarak irdeleyemeyenlerin geleceklerini hiç mi hiç kestiremediklerini yaşam yeterince gösteriyor.Pratiğin her Allahın günü doğruladığı bu çıplak gerçeği kavramak için allâme olmak gerekmiyor.Ben arkadaşlarımız içinde dört dörtlük insan bulunduğunu hiç bir zaman düşünmedim.Unlu kişilerde de tutarsızlık yok değildir.Gerçek somuttur.Bir arkadaşın bir konuda gerçekliği öteki arkadaştan daha önce ve daha açık görmüş olması,onda tutarsızlıkların bulunmadığını göstermez.Bu olsa olsa,yeteneklilik ile tutkunlukların birlikteliğinin göstergesi olabilir.Bu satırları olay ve olguların nedenlerine, neden öyle olduklarını açıklamaya değgin düşkünlüğümü söylemek için yazıyorum.Bence geçmişimizi olduğu gibi bilmek yetmez,olmuş bitmiş olanların nedenlerini de açık seçik bilmek zorunludur.Başka türlü bilinçli mücadele, bilinçli yaşamak ve geleceği şu yada bu ölçüde kestirebilmek olanaksızdır. Bu konudaki düşüncemi bir örnek yardımıyla açıklayayım.Yıllardanberi Separat kararıyla TKP temsilciliğinin Şefik Hüsnüden alınıp İsmail Bilene verildiğini biliyorduk. Ama nedenini bilmiyorduk,hiç olmazsa ben bilmiyordum, bilen bir arkadaşına da rastlamamıştım. Şimdi artık diyebilirim ki ,Marat yaratör kişiliği yüzünden yeğlenmiştir.

Kadir, Şefik Hüsnü'nün "Komintern Organlarındaki Yazı ve Konuşmaları" adlı derlemeyi kim ya da kimler yaptı ? Ben bu kitabı görmedim,ama toplanmış olan bu yazılar arasında doktorun 1936 ve 37'de yazdığı bence çok önemli iki yayımlanmamış yazısı yoktur muhakkak.Bunların sonuncusu Rusça ve 30 sayfa kadar var.Konusu Balkan Paketi ile Çekoslovakya'nın önyak olduğu Pakt. Ben bu iki yazının,hiç olmazsa 1937'deyazılanın gün ışığı görmesini çok istiyorum. Bu sorun için Mihriye başvurmayı düşünüyorum. Senin bu sorunun çözümü için gösterdiğin bir yol var mı?

Şimdilik bu kadar... Sağlık ve esenlik dilekleriyle,tanıdıklara selamlar.

B. See

P.S. : Ne demişler,zorla güzellik olmaz, vermese Mabut,neylesin Mahmut ! Ürgütsel varlık mücadelesinden vakit bulup düşünsel gelişmemiz için çalışmamışız !

Not: 21 Temmuzdan sonra Moskovadayım

B. See